

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

יישום המלצות הוועדה הבין-משרדית למניעה וטיפול בתופעת האלימות במשפחה

מוגש לוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי

ב' כסלו תשע"ח

20 נובמבר 2017

כתיבה: רינת בניטה

אישור: אורלי אלמגור-לוטן, ראש צוות

גרסה לפני עריכה לשונית

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 6408240 / 1

פקס: 02 - 6496103

www.knesset.gov.il/mmm

מסמך זה מוגש לוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי לקראת דיון בנושא "יישום המלצות הוועדה הבין-משרדית למניעה וטיפול בתופעת האלימות במשפחה", שמתקיים במסגרת ציון היום הבינלאומי למאבק באלימות כלפי נשים ב-22 בנובמבר 2017. בפתח המסמך יוצגו כמה נתונים על היקף התופעה של אלימות כלפי נשים בישראל; לאחר מכן תוצג עבודת הוועדה הבין-משרדית לטיפול בתופעת האלימות במשפחה ותוכנית הפעולה ליישום המלצותיה, לרבות התייחסות לעלויות, בדגש על נושאים הרלוונטיים לעיסוק בטיפול ומניעת אלימות כלפי נשים. לבסוף יוצג סטטוס יישום התוכנית נכון למועד כתיבת המסמך.

להלן מוצגים עיקרי המסמך:

- בספטמבר 2014 הוחלט על הקמת ועדה בין משרדית לטיפול בתופעת האלימות במשפחה. מאז מועד זה נעשתה עבודה במסגרות בין-משרדיות, תחילה תחת אחריות השר לביטחון הפנים ואחר כך תחת אחריות שר הרווחה. התוצר של עבודת הוועדות היה שורת המלצות, שתורגמו לתוכנית יישום.
- **העבודה על תוכנית היישום הסתיימה לקראת סוף שנת 2016, וביוני 2017 הוגשה לוועדת השרים למאבק באלימות. ועדת השרים, ולאחריה הממשלה, אימצו עקרונות את המלצות התוכנית, אולם ללא קביעת המקורות התקציביים לצורך מימושו.**
- הגורם המתכלל את יישום התוכנית הוא משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים. נכון למועד כתיבת מסמך זה, נראה כי המשרד נמצא בסיומה של עבודה נרחבת, בשיתוף עם הגורמים הרלבנטיים האחרים, לצורך גיבוש תוכנית תעדוף ותערוף של סעיפי התוכנית השונים. התוכנית של משרד הרווחה, כפי שהוצגה למרכז המחקר והמידע של הכנסת, כוללת התייחסות הן לתקציבי פעולה והן לעלויות תקני כוח אדם. **לדברי משרד הרווחה, סך התקציב שיועבר ממשרד האוצר לצורך יישום התוכנית יתקבל במשרד הרווחה והוא יקצה אותו למשרדים האחרים בהתאם לתחומי האחריות של כל משרד.**
- התוכנית היא תוכנית חומש, ועלותה מוערכת בכ-250 מיליון ש"ח, בפריסה לחמש שנים. היות שתקציב שנת 2017 וכן תקציב 2018 אושרו זה מכבר במסגרת אישור התקציב הדו-שנתי לשנים אלו, לא הוקצה למעשה עד כה תקציב ליישום התוכנית, למעט תקציבים חלקיים, ממקורות פנימיים (המשרד לביטחון הפנים) או תוספתיים (משרד הרווחה).
- **נכון למועד כתיבת המסמך, טרם אושר תקציב להפעלת התוכנית בשנת 2018; היות וכאמור התקציב לשנת 2018 כבר אושר, תקצוב התוכנית מצריך הסכמה של משרד האוצר למתן התוספת, ואישורה בוועדת הכספים של הכנסת אחרי תחילת שנת 2018.**
- לדברי משרד הרווחה, החל משנת 2019 הכוונה היא לכלול את עלות התוכנית במסגרת בסיס התקציב של משרד הרווחה. נציין, כי לא ברור אם משרד הרווחה יפתח לתוכנית תקנה ייעודית, אולם פתיחת תקנה כאמור עשויה לאפשר פיקוח ובקרה יעילים יותר אחר יישומה.
- **נראה, כי התוכנית של משרד הרווחה כוללת התייחסות למרבית הסעיפים שנכללו בהמלצות צוותי היישום; חלקם הגדול מתוכננים להתבצע באופן הדרגתי החל משנת 2018, ואחרים רק בשנים מאוחרות יותר. כך למשל, הקמת מענים לנערות טעונות הגנה אמורה להתחיל רק החל משנת 2020, והקמת מסגרת משולבת בריאות ורווחה לנשים מכורות ובזנות – רק בשנת 2022.**
- לצד הסעיפים המפורטים בתוכנית של משרד הרווחה, המלצות ועדות היישום התייחסו גם לכמה תיקוני חקיקה. כך, למשל הוספת אלימות כלכלית לחוק למניעת אלימות במשפחה. **ככל שתקודם**

חקיקה כזו, יישומה כרוך בעלויות תקציביות, אשר לא ברור האם נלקחו בחשבון במסגרת חישוב העלויות הנוכחי של משרד הרווחה.

1. רקע: נתונים על היקף תופעת האלימות במשפחה בישראל

קשה לאמוד באופן מדויק את היקף תופעת האלימות במשפחה בישראל, ובפרט אלימות כלפי נשים מצד בני-זוג. נתוני המשטרה אשר יוצגו להלן מתייחסים לתיקים שנפתחו במשטרה בגין **תלונות נשים** על אלימות מצד בן-זוג, כלומר- לאלימות מדווחת למשטרה. נוסף על אלו, יש מקרים נוספים של אלימות המתועדת אצל גורמים אחרים, ובפרט גורמי בריאות ורווחה. עם זאת נראה, כי ההיקף האמיתי של התופעה הוא רחב יותר. מדד האלימות שפרסם המשרד לביטחון הפנים בשנת 2014 הצביע על כך, כי רק רבע מכלל מקרי האלימות בישראל מדווחים למשטרה,¹ ומכאן שהנתונים המוצגים להלן מהווים ככל הנראה הערכת חסר של ממדי התופעה.

במסגרת מסמך זה בחרנו להציג נתונים המלמדים על היקף התופעה משתי זוויות: הראשונה, תלונות למשטרה, המשקפות כאמור את האלימות המדווחת לגורמי האכיפה; השנייה, נתונים על מספר הנשים המטופלות במקלטים לנשים נפגעות אלימות. בשני המקרים הללו קיים מסד נתונים מסודר יחסית המאפשר מעקב אחר הנתונים לאורך השנים על מנת לזהות בהם מגמות ושינויים, ככל שאלו קיימים.

1.1 תלונות במשטרה

לפי נתוני השנתון הסטטיסטי של משטרת ישראל, בתקופה שבין 2007-2016 נפתחו בסך הכול 169,031 תיקים בגין תלונות נשים על עבירות אלימות במשפחה (עבירות בין בני-זוג, להלן אלמ"ב).² מנתוני גרף 1 שלהלן, ניתן לראות כי מספר התיקים שנפתחים בעבירות אלו עולה על פי רוב מדי שנה בשנה, בהיקפים דומים לאלו של שיעור גידול האוכלוסייה בישראל.

על מנת להבין טוב יותר את היקף התופעה, בדקנו מה היה היחס בין מספר התיקים שנפתחו לבין סך אוכלוסיית הנשים בישראל, כאשר לצורך טיוב החישוב מיקדנו את הבדיקה בנשים בגילאי 20 ומעלה.³ מן הגרף ניתן לראות שלאורך העשור האחרון, שיעור התיקים שנפתחו בעבירות אלו ל-100 אלף נשים הוא יציב יחסית, כאשר הוא נע בטווח שבין 625-680 תיקים לשנה ל-100 אלף נשים, עם ממוצע של כ-654 תיקים לשנה לכל 100 אלף נשים מגיל 20 ומעלה.

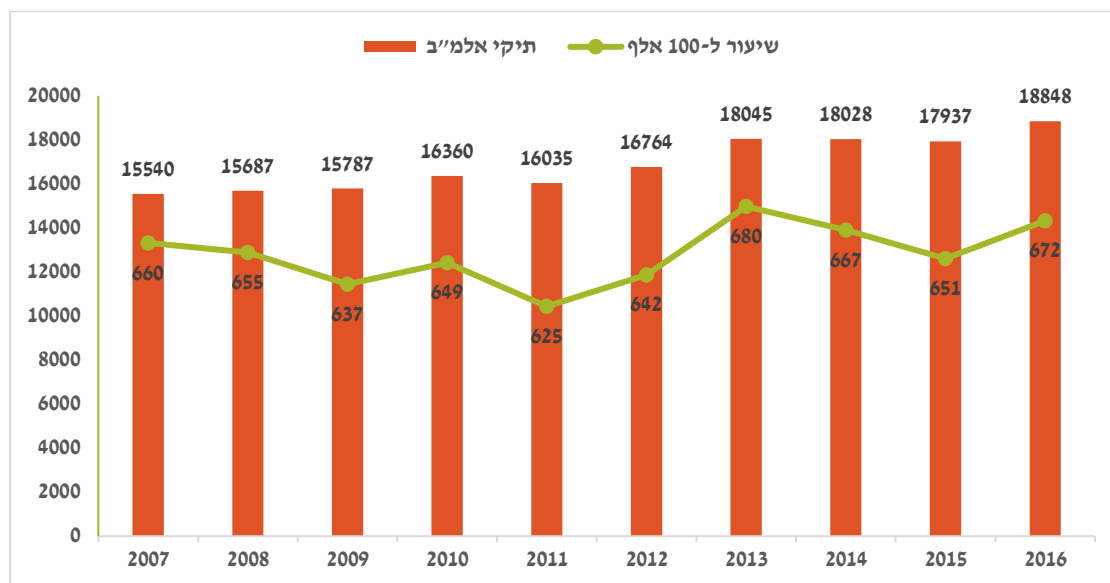
¹ המשרד לביטחון הפנים, אגף מדיניות ותכנון אסטרטגי, מדד אלימות לאומי 2014, פברואר 2014. כניסה אחרונה: 19 בנובמבר 2017.

² משטרת ישראל, אגף התכנון והארגון, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה ומידע, השנתון הסטטיסטי 2016, יוני 2017. כניסה אחרונה: 21 באוקטובר 2017.

³ עיבוד מרכז המחקר והמידע של הכנסת לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, כפי שמופיעים בלוח 2.4 של השנתון הסטטיסטי: אוכלוסיית בני 15 ומעלה לפי דת, מצב משפחתי, מין וגיל, לנתוני השנים 2011-2016, ובלוח 2.20 של השנתון הסטטיסטי לנתוני השנים 2007-2010.

גרף 1: מספר התיקים בגין תלונות נשים על עבירת אלימות מצד בני זוג בשנים 2007-2016, ושיעורם ל-100 אלף נשים מעל גיל 20⁴

1.2. נשים במקלטים לנשים נפגעות אלימות

מקלטים לנשים נפגעות אלימות וילדיהן נועדו לספק הגנה וסיוע ראשוני לנשים שהן קורבנות לאלימות פיזית, מינית, כלכלית או חברתית מצד בני זוגן, אשר אינן יכולות להישאר בביתן מפאת הסכנה הנשקפת להן. המקלט מספק מענה מיידי ומקנה הגנה פיזית ובטחון נפשי לאשה ולילדיה. לפיכך, ניתן לראות בפנייה אל המקלט מענה עבור המקרים החמורים ביותר של נשים נפגעות אלמ"ב. לפי נתוני משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים (להלן: משרד הרווחה), בישראל קיימים בסך הכול 14 מקלטים לנשים נפגעות אלימות, מהם שניים לנשים ערביות וילדיהן, מקלט אחד לאוכלוסייה מעורבת של יהודיות וערביות, ומקלט לנשים דתיות וחרדיות וילדיהן.⁵ גרף 2 שלהלן מציג את מספרן של הנשים ששהו במקלטים לנשים נפגעות אלימות לאורך העשור האחרון, בחלוקה שנתית.

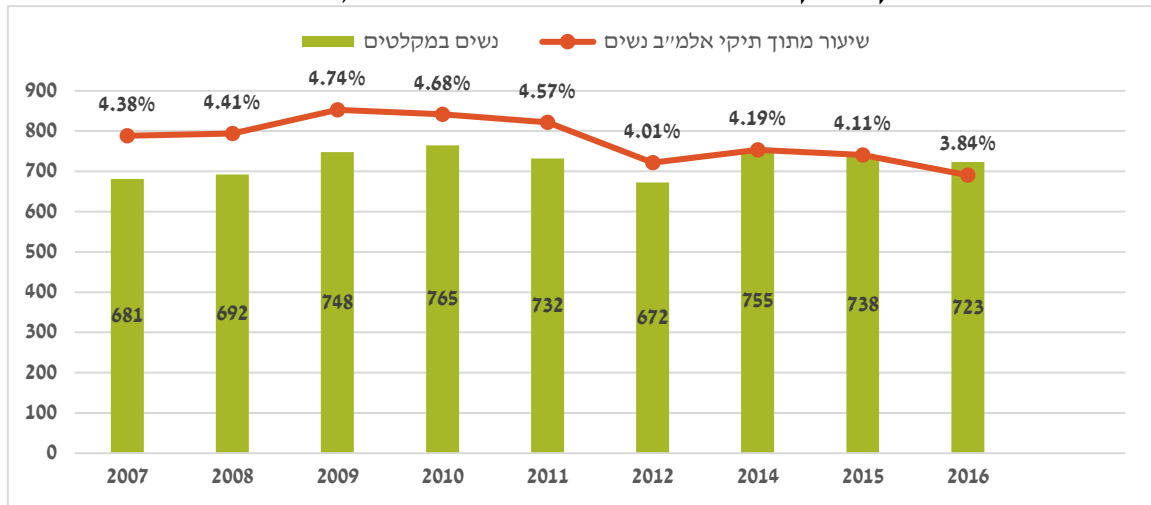
⁴ משטרת ישראל, אגף התכנון והארגון, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה ומידע, [השנתון הסטטיסטי 2016](#), יוני 2017. כניסה אחרונה: 21 באוקטובר 2017. באשר לאופן חישוב השיעור ל-100 אלף, ראו ה.ש. 2.

⁵ משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, [המקלטים לנשים נפגעות אלימות](#). כניסה אחרונה: 31 באוקטובר 2017.

גרף 2: מספר הנשים ששהו במקלטים ושיעורן

מסך התיקים שנפתחו בעבירות אלימות במשפחה, 2007-2016⁶

מנתוני הגרף ניתן לראות כי לאורך השנים 2007-2016 לא חל שינוי משמעותי במספרן של הנשים השוהות במקלטים, כאשר בכל שנה שהו בהם 672-765 נשים וילדיהן, ובממוצע כ-723 נשים וילדיהן. עוד ניתן לראות כי בארבע השנים האחרונות חלה ירידה בשיעורן של הנשים ששהו במקלטים מסך התיקים שנפתחו בגין תלונות של נשים על אלימות במשפחה, מממוצע של 4.5% לערך בשנים 2007-2012, לכ-4% בממוצע.

2. עבודת הוועדה הבין-משרדית לטיפול בתופעת האלימות במשפחה ותוכנית הפעולה ליישום המלצותיה

2.1. עיקרי התוכנית

ב-10 בספטמבר 2014 הוחלט על הקמת ועדה בין-משרדית לטיפול בתופעת האלימות במשפחה, לשם גיבוש המלצות שנועדו לטייב את הטיפול המערכתי בתופעה. בראש הוועדה עמד המשנה למנכ"ל המשרד לביטחון הפנים. תפקידי הוועדה היו גיבוש תמונת מצב עדכנית ומתמשכת בנוגע לתופעת האלימות במשפחה וכן גיבוש מדיניות ודרכי פעולה מומלצות וסנכרון בין משרדי הממשלה והארגונים הפועלים בתחומי האלמ"ב. הנושא המרכזי בהמלצות הוועדה היה הצורך בשיתוף הפעולה בין גורמי המקצוע המעורבים בטיפול בנפגעי האלימות במשפחה, הן בעניין העברת המידע הן בעניין תכלול הסיוע הניתן ברצף הטיפולי. צורך זה נבע מההבנה ששיתוף פעולה כזה הוא הבסיס לשיפור המענה הלאומי בהתמודדות עם התופעה. כמו כן, הוועדה העלתה את עניין הצורך בהרחבת מעגל הסיוע לנפגעי אלמ"ב. זאת, באמצעות יצירת מערך אפקטיבי ומתואם של כלל הגורמים למניעה ולמתן טיפול מהיר והוליסטי המותאם

⁶ משרד העלייה והקליטה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע, אלימות בין בני זוג בקרב עולים- ריכוז נתונים, התקבל בדוא"ל מלשכת המנכ"ל, 18 ביולי 2017. נתוני השנים 2012 ו-2010 נלקחו מתוך: יובל בוגייסקי, אלימות כלפי נשים- ריכוז נתונים לשנת 2013, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 25 בנובמבר 2013. לא עלה בידינו לאתר נתון מהימן באשר למספר הנשים במקלטים בשנת 2013.

למאפיינים השונים של תופעת האלמ"ב, ויצירת הלימה בין המענים הנדרשים לנפגעי האלמ"ב ובין היקף המשאבים המוקצים לכך.⁷

הוועדה הגישה את המלצותיה הסופיות ביוני 2016. בד בבד, שר הרווחה אימץ את המלצות הוועדה והורה על הקמת ועדה בין משרדית לגיבוש תוכניות פעולה אופרטיביות למימושה.⁸ לשם הכנת תוכנית הפעולה, הנושאים והחסמים שציינה הוועדה פוצלו ונדונו בנפרד בצוותים, חלקם אחראיים על המלצות לפעולה בתחומים תשתיתיים וחלקם על המלצות הנוגעות לאוכלוסיות מסוימות. באיור 1 שלהן מוצגים תחומי האחריות של כל אחד מהצוותים.

איור 1: צוותי הפעולה ליישום המלצות הוועדה הבין משרדית

לטיפול ומניעת אלימות במשפחה⁹

פירוט לגבי המלצות הצוותים השונים יובא בהמשך המסמך.

⁷ לדוח המלא ראו: המשרד לביטחון הפנים, דוח הוועדה לטיפול בתופעת האלימות במשפחה, תאריך כניסה: 1 באוקטובר 2017.

⁸ משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, תוכנית פעולה ליישום המלצות הוועדה הבין-משרדית למניעה וטיפול בתופעת האלימות במשפחה, מרס 2017. התקבל בדוא"ל, 13 בספטמבר 2017.

⁹ ש.ם.

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

ועדת השרים למאבק באלימות (בראשות השר לביטחון הפנים) שהתכנסה ב-19 ביוני 2017 אימצה עקרונית את עיקרי תוכנית הפעולה המבוססת על המלצות הצוותים המקצועיים והתחייבה לפעול ליישומה בהקדם האפשרי.¹⁰

ב-7 ביולי 2017 קיבלה הממשלה את החלטה 2820 (אלמ/16), במסגרתה אימצה עקרונית את עיקרי תוכנית הפעולה ליישום המלצות הוועדה הבין משרדית וקבעה כי יש לפעול למימושה בהקדם האפשרי.¹¹ בתוך כך קבעה הממשלה כי המשרד לביטחון הפנים ומשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים ידווחו לוועדת השרים למאבק באלימות אחת לרבעון על יישום ההמלצות, וכי היועצים המשפטיים של משרדי הממשלה הרלבנטיים יכינו בעדיפות עליונה תיקוני חקיקה נדרשים, והשרים יפעלו להעלאתם בוועדת השרים לענייני חקיקה בהקדם האפשרי.¹²

2.2. עלויות התוכנית

ועדת השרים למאבק באלימות אימצה כאמור עקרונית ב-19 ביוני 2017 את עיקרי תוכנית הפעולה, אולם לא קבעה את המקורות התקציביים למימושה. על פי הערכה של המשרד לביטחון הפנים שהוצגה לוועדת השרים, עלות התוכנית היא כרבע מיליארד ש"ח בפריסה לחמש שנים (כ-50 מיליון ש"ח בשנה).¹³

בעקבות אימוץ ההחלטה על ידי ועדת השרים למאבק באלימות נעשתה במשרד הרווחה, בשיתוף עם הגורמים הממשלתיים האחרים, עבודת מטה לצורך תערוף ותעדוף יישום התוכנית לאורך חמש השנים 2018-2022, ונקבע פירוט העלות התקציבית של מרכיביה השונים. גם לפי עבודת התכנון של משרד הרווחה עלות היישום המלא מוערכת בכרבע מיליארד ש"ח בפריסה לחמש שנים.

2.3. פירוט המלצות הצוותים

כאמור, עבודת הוועדה נעשתה במספר צוותים, אשר כל אחד מהם דן בסוגיה מסוימת והגיש שורת המלצות בעניינה. להלן יוצגו בקצרה המלצות הצוותים השונים, מהם אמורה להיגזר תוכנית הפעולה. המלצות הצוותים שהתמקדו בנשים וכן כמה מהמלצות צוות החקיקה יוצגו באופן נרחב יותר.

צוות 1: זרימת מידע ושת"פ ברצף הטיפול

הצוות הצביע על פערים ברצף הטיפולי ובהעברת מידע בין המשרדים המטפלים, גבולות אחריות מטושטשים, וכן על כך שלא קיימת אחידות בנושא ההכשרה המקצועית לטיפול בנושאי האלמ"ב. בנוסף, צוין כי לא קיימת הסתכלות ייחודית על אוכלוסיות מיוחדות ואין עבורן מענים מותאמים. לצורך התמודדות עם חסמים אלו, המליץ הצוות בין היתר על:

1. הקמת מערך ארגוני לאומי ברמה הארצית, המחוזית והיישובית שמטרתו יישום תוכניות העבודה ושת"פ לפתרון סוגיות באלימות במשפחה.

¹⁰ מזכירות הממשלה, פרוטוקול ועדת שרים למאבק באלימות, 19 ביוני 2017. כניסה אחרונה: 5 בנובמבר 2017.
¹¹ החלטה מספר אלמ/16 של ועדת שרים למאבק באלימות מיום 19 ביוני 2017 אשר צורפה לפרוטוקול החלטות הממשלה וקבלה תוקף של החלטת ממשלה ב-7 ביולי 2017 ומספרה הוא 2820(אלמ/16). ראו: <http://www.pmo.gov.il/Secretary/GovDecisions/2017/Pages/dec2820.aspx>. כניסה אחרונה: 19 בנובמבר 2017.

¹² שם.

¹³ מזכירות הממשלה, פרוטוקול ועדת שרים למאבק באלימות, 19 ביוני 2017. כניסה אחרונה: 5 בנובמבר 2017.

2. הקמת מרכזי סיוע לנפגעי אלימות במשפחה, שיאפשרו מתן מענה ראשוני משולב תחת קורת גג אחת על ידי צוות רב מקצועי מתחום הטיפול והאכיפה לכלל בני המשפחה, ויפעלו במשך כל שעות היממה ובכל ימות השבוע, לרבות בסופי שבוע 24/7.
3. הרחבת יישום תוכנית "עו"ס משטרה"¹⁴ לערים שבהן פועלת התוכנית "עיר ללא אלימות"¹⁵.
4. הרחבת המוקד הטלפוני 118 של משרד הרווחה,¹⁶ כך שיכלול מוקד בין משרדי ייעודי לתחום אלמ"ב ויהיה מאויש על ידי אנשי מקצוע בתחום.
5. הרחבת הכוונות והמענים לקריאות פתע באלימות במשפחה על ידי עובדים סוציאליים מומחי אלמ"ב, גם מעבר לשעות העבודה המקובלות, כך שנפגעי אלימות במשפחה יוכלו לקבל מענה מקצועי במשך כל שעות היממה ובכל ימות השבוע, לרבות בסופי שבוע.
6. פיתוח תוכניות הכשרה בין משרדיות מותאמות לאנשי מקצוע שונים שיש לעבודתם נגיעה בתחום האלמ"ב.
7. בניית נוהל עבודה סדור לוועדה לבדיקת רצח נשים בידי בני זוגן.

צוות 2: ¹⁷ כלים להערכת מסוכנות

הצוות המליץ על פיתוח כלים להערכת מסוכנות המותאמים לצרכים ולסיטואציות שונות, **לרבות התאמה לאוכלוסיות ייחודיות**. ההמלצה כוללת בין היתר הקמת צוות של מחקר ופיתוח, וכן צוות בין משרדי של מומחי תוכן ואנשי מחקר שילווה אותו. כמו כן, הומלץ על מחשוב הכלים ועל פיתוח טכנולוגי שלהם. עוד הומלץ על הסדרה בחקיקה של מעמד מערכי המסוכנות ועל בניית תוכנית הכשרה לגורמים השונים במשרדים המבצעים הערכות מסוכנות.

צוות 2: אוכלוסיות ייחודיות

ממצאי הוועדה הצביעו על כך שקיים **מחסור בעו"סים ייעודיים ומקצועיים לטיפול באלמ"ב בקרב האוכלוסיות הייחודיות**. עוד עלה כי המודל האוניברסלי לטיפול במשפחות שסובלות מאלמ"ב אינו מתאים תמיד למשפחות המשתייכות לאוכלוסיות ייחודיות, ולכן חשוב ללמוד ולהכיר את הצרכים והמאפיינים של כל אוכלוסייה, בכדי להתאים להן מודל עבודה מותאם. לפיכך, המלצות הצוות כוללות את העיקרים שלהלן:

1. תגבור שירותי הרווחה והמרכזים לטיפול ומניעת אלימות במשפחה בעו"סים ייעודיים לאוכלוסיות הייחודיות.
2. תגבור תחנות המשטרה בחוקרי אלמ"ב דוברי שפות ובעלי כשירות תרבותית.

¹⁴ תוכנית זו הינה משותפת של השירות לרווחת הפרט והמשפחה במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, ומדור נפגעי עבירה במשטרת ישראל. להרחבה אודות התוכנית ראו: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, **תוכנית עובדים סוציאליים בתחנות משטרה, בשיתוף משטרת ישראל**, כניסה אחרונה: 15 בנובמבר 2017.

¹⁵ תוכנית "עיר ללא אלימות" היא תוכנית שמפעיל המשרד לביטחון הפנים להתמודדות עם התנהגות אנטי-חברתית, אלימות ופשיעה ביישובים ברמה עירונית-מערכתית. על פי אתר המשרד לביטחון הפנים, התוכנית פועלת ב-151 יישובים ורשויות מקומיות. מקור הנתונים: אתר השירותים והמידע הממשלתי, **אודות "עיר ללא אלימות"**, כניסה אחרונה: 9 בנובמבר 2017.

¹⁶ מוקד 118 הוקם בשנת 2004 על ידי משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים ונועד לספק שירותי מידע וסיוע ראשוני לציבור הרחב בתחומי הרווחה ובנושאים משיקים, במטרה להנגיש את שירותי הרווחה לכל פונה על פי צרכיו לצורך מיצוי זכויות. המוקד הטלפוני נותן מענה 24 שעות ביממה, 7 ימים בשבוע. להרחבה על פעילות המוקד ראו: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, **מוקד רווחה למידע וסיוע-118**, כניסה אחרונה: 9 בנובמבר 2017.

¹⁷ בדוח הוועדה ישנם שני צוותים המכונים "צוות 2".

3. פיתוח ידע, מיומנויות והכשרה לעבודה רגישה תרבותית בקרב אנשי הטיפול ואנשי המקצוע.
4. התאמה תרבותית של התוכנית "חברות וזוגיות ללא אלימות"¹⁸ לאוכלוסיות ייחודיות. הצוות ממליץ להרחיב את פריסת התוכנית ביישובים הערביים והחרדיים וביישובים שקיים בהם ריכוז גבוה של עולים מחבר המדינות ומאתיופיה.
5. הקמה והכשרה של פורומים מקומיים תומכים להתערבות במקרי אלימות במשפחה, בשיתוף אנשי דת ואנשי קהילה יחד עם גורמי הרווחה.

צוות 3: נשים נפגעות אלימות במשפחה

במסגרת תוכנית הפעולה, שם הצוות דגש על **נשים נפגעות אלימות במשפחה ממגוון רחב של תת אוכלוסיות**, ובהן:

- נשים נפגעות אלימות בקהילה ובמקלטים- המקבלות מענה חלקי או שאינן מקבלות מענה כיום בשירותים הקיימים;
- נשים יוצאות מקלט ונשים שיצאו לחיים עצמאיים בקהילה;
- נשים נפגעות אלימות מאוכלוסיות רגישות, בהן נשים בעלות אבחון פסיכיאטרי הזקוקות למענה משולב של בריאות הנפש ועבודה סוציאלית וכן נשים בסיכון גבוה ובסכנת חיים מתמשכת.

להלן יוצגו מענים ייחודיים עבור נשים נפגעות אלימות במשפחה שהומלצו על ידי הצוות:

1. מענים לנשים הזקוקות למענה משולב עו"ס ובריאות הנפש:

- הקמת מרכז חירום להגנה ואבחון ראשוני לנשים נפגעות אלימות הסובלות מקשיים נפשיים וזקוקות למענה משולב של עו"ס ובריאות הנפש. על פי תוכנית הפעולה, יש להקים 4 מרכזים מחוזיים המיועדים לנשים נפגעות אלימות בסיכון גבוה שיש ספק לגבי מצבן הנפשי וילדיהן, והתאמתם למקלט כמסגרת הגנה וטיפול.
- הרחבת השירותים הניתנים בקהילה ובמקלטים לשם יצירת רצף טיפולי משולב של שירותי בריאות הנפש והרווחה לנשים המאובחנות על רקע של בריאות הנפש.
- הקמת צוות בין משרדי לטיפול במקרים חריגים, אשר ידון במקרים בהם מאפייני האישה אינם מתאימים להשתלבות בחיי המקלט על רקע פסיכיאטרי.
- הקמת מקלט ייעודי לנשים נפגעות אלימות בסיכון, המאובחנות באבחנה פסיכיאטרית.

2. מענים לנשים נפגעות אלימות בקהילה ובמקלטים:

- שיקום וביסוס עצמאות בקהילה לאחר יציאה מהמקלט או לאחר טיפול בקהילה, לרבות הרחבת סל המענים והזכויות לנשים יוצאות מקלטים ולנשים מטופלות בקהילה שיצאו לחיים עצמאיים. זאת, בין היתר, באמצעות הגדלת הסיוע בשכר הדירה, הנחה בהוצאות החשמל, סבסוד מעונות יום וצהרונים, הנחות בתחבורה הציבורית, הטבה במס הכנסה שלילי

¹⁸ התוכנית חברות וזוגיות ללא אלימות מיועדת לבני נוער בחטיבה העליונה. מדובר היא תוכנית בת 11 מפגשים שפותחה על ידי השירות הפסיכולוגי הייעוצי במשרד החינוך והאגף לשירותים חברתיים ואישיים משרד הרווחה ועוסקת בזוגיות ובקשר ברצף מהנורמטיבי עד לפתולוגי. להרחבה אודות התוכנית ראו: משרד החינוך, אתר השירות הפסיכולוגי הייעוצי, [מיניות, זוגיות ומגדר- תוכנית חברות וזוגיות](#). כניסה אחרונה: 19 בנובמבר 2017.

והתאמת הסל למענה לצרכים תרבותיים, הקמת מאגר למינצוי זכויות, הרחבת תוכניות לייעוץ משפטי וכן הרחבת תוכניות לשיקום תעסוקתי.

- עיבוי והרחבה של מערך דירות המעבר, לרבות הוספת 7 דירות מעבר בצמוד למקלטים הקיימים.

- הקמת קומפלקס הגנה ושיקום לנשים הזקוקות למענה אינטנסיבי ממושך, שייתן מענה ל-12 נשים. קומפלקס כזה יכלול יחידות דיור ובו יינתנו כל שירותי המקלט, לרבות צוות מטפל הנוכח באופן רציף.

3. הקמת מסגרת הגנה טיפולית משולבת בריאות ורווחה לנשים מכורות ולנשים בזנות.

4. מענים לנשים בסיכון גבוה ובסכנת חיים מתמשכת לרבות נשים ממשפחות בעלות דפוסי התנהגות עברייניים, ובהם:

- הרחבת המענים בתוך המקלטים לנשים נפגעות אלימות.

- קיום קשר בין המשטרה, המקלט והמחלקה המפנה בלשכות הרווחה, ב-3 צמתים עיקריים לפחות (זמן קצר לאחר ההשמה במקלט, לקראת גיבוש הערכות לקראת השמה במרכזי קשר,¹⁹ ולקראת יציאה מן המקלט).

- אמצעים טכנולוגיים להגנה.

- שילוב בכפר שיקומי.

- הסדרת האפשרות למעבר למדינה זרה עבור נשים מאוימות בסכנת חיים שלא ניתן לספק להן הגנה מיטבית בארץ.

צוות 4: גברים פוגעים ונפגעים

צוות זה המליץ על גיבוש עקרונות הטיפול הייעודיים בגבר הנוהג באלימות כלפי בת זוגתו, הקמת מרכז משולב ייעודי לטיפול בגברים והרחבת המענים החוץ ביתיים- לרבות הקמה של ארבעה מרכזי טיפול מתמחים; הרחבה ושדרוג של המענים הניתנים בקהילה, הרחבת המענים הניתנים במסגרת שירותי בתי הסוהר לגברים שפוטם ולאסירים משוחררים, פיתוח תוכניות לאיתור וגיוס של גברים שהתנהגותם אלימה כלפי בנות זוגן לתהליך טיפולי; מתן מענים לאוכלוסיות ייעודיות לרבות מתן מענים לגברים הזקוקים למענה של בריאות הנפש, ולטיפול בהתמכרויות וכן פיתוח מענים לגברים נפגעי אלימות במשפחה.

צוות 5: ילדים ובני נוער נפגעי אלימות במשפחה

בין המלצות הצוות כלולות ההמלצות הבאות: פיתוח מענה ייעודי לאוכלוסייה זו במרכזים למניעת אלימות במשפחה, במקלטים ובשירותים הניתנים בקהילה, לרבות התאמה של המקלטים לטיפול בילדים; תכלול השירותים הניתנים לאוכלוסייה זו תחת קורת גג אחת, ככל שניתן; הקמת מקלט לנערות טעונות הגנה, לנערות הרות ולנערות אימהות; פיתוח כלי (שאינו כלי חקירה) לאיתור וזיהוי איתותים בתחום האלמ"ב בקרב אוכלוסיית הילדים והנוער.

¹⁹ מרכז קשר הורים ילדים הוא מסגרת אזורית לקיום מפגשים בין הורים לילדיהם במצבים של קונפליקטים במשפחה על רקע של פירוד, גירוש או אלימות וסיכון. מתוך: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, [מרכז קשר הורים-ילדים](#), תקנון עבודה סוציאלית (תע"ס), הוראה 36 לפרק 3: פרט ומשפחה, 5 במרס 2009. תאריך כניסה: 3 באוקטובר 2017.

צוות 6: אזרחים ותיקים נפגעי אלימות במשפחה

הצוות המליץ, בין היתר, על הרחבה ומיסוד של מודל היחידות העירוניות למניעת התעללות בזקן; על הרחבה והתאמה של מסגרות קליטה לאזרחים ותיקים נפגעי אלמ"ב שאינם יכולים להשתלב במקלטים, לרבות סיוע בדיור; הקמת מסגרת מגורים לצאצאים פוגעים שלא הורשעו ומתגוררים עם הוריהם; על הכשרת חוקרי אלמ"ב בעולם התוכן של אזרחים ותיקים וכן על הקמת צוות בין משרדי בנושא מניעה וטיפול בהתעללות בזקנים על ידי מטפלים בשכר (מצב כזה אינו מוגדר כמקרה של אלימות במשפחה).

צוות 7: חקיקה

עבודת צוות החקיקה כוללת קידום חקיקה חדשה, תיקוני חקיקה, פעילויות תומכות חקיקה וכן עבודת צוות בין משרדי לשיתוף פעולה והטמעת החקיקה אל גורמי השטח. במסגרת זו, נקבעו בין היתר היעדים הבאים באשר לסוגיות הרלוונטיות לאלימות כלפי נשים:

1. **הוספת ההגדרה של אלימות כלכלית בחוק למניעת אלימות במשפחה התשנ"א-1991.** לפי תוכנית הפעולה, המשרד לשוויון חברתי ומשרד המשפטים נמצאים בשלבי חקיקה להגדרת אלימות כלכלית בין בני זוג ולהסדרת נקיטת פעולה להגנה על נפגעי אלימות זו. בהקשר זה ראוי לציין כי תזכיר החוק באשר למניעת אלימות כלכלית²⁰ הופץ במהלך שנת 2016 אך מאז טרם הושלם הליך החקיקה.
2. **תוספת לסעיף 29(ב) בחוק מרשם האוכלוסין התשכ"ה-1965 שתאפשר חיסיון מען על פי החלטה שיפוטית לבוגר ולילדיו הקטינים.** תיקון זה ייתן בין היתר מענה למצבים שבהם בן זוג שוחרר ממאסר בגין עבירת אלמ"ב, ובת הזוג מחויבת על פי החוק להצהיר על כתובתה.
3. **תיקון לסעיף 20 בחוק זכויות החולה התשנ"ו-2006, כך שמוסד רפואי או בעל מקצוע בתחומי הרפואה יהיה רשאי למסור מידע רפואי, בנסיבות מסוימות של עבירות אלמ"ב, גם ללא צורך בהסכמת המטופל.**²¹ עוד הוצע על ידי משרד הבריאות, במסגרת תיקון זה, להרחיב את האפשרות של אנשי מקצוע בתחומי הרפואה למסור מידע אודות מטופל לא רק כאשר קיימת חובה על פי הדין אלא גם כאשר ישנה רשות בלבד.²²

צוות 8: אמצעי הגנה

צוות זה המליץ על פיתוח כלים לפיקוח אלקטרוני מבוססי GPS במקרים שבהם ניתנו צווי הגנה וכן על פיתוח והרחבה של השימוש באפליקציה הפתוחה כיום לשימוש הציבור הרחב ("100-חירוס") כאמצעי הגנה למאוימים. עוד הומלץ על הרחבת סל אמצעי ההגנה הפיזיים הניתנים להתקנה בבית המאויים (דוגמת מצלמות, סורגים, דלת פלדלת וכיוצא באלו) ועל הקמת מערכת מידע מרכזית ממוחשבת לניהול מידע אודות פוגעים ונפגעים.

²⁰ **חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון מס' 16) (מניעת אלימות כלכלית), התשע"ו-2016.**

²¹ משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, תוכנית פעולה ליישום המלצות הוועדה הבין-משרדית למניעה וטיפול בתופעת האלימות במשפחה, מרס 2017. התקבל בדוא"ל, 13 בספטמבר 2017.

²² משרד הבריאות, מענה בנושא יישום תוכנית הפעולה לטיפול ומניעת תופעת האלימות במשפחה, התקבל באמצעות דוא"ל מלשכת המנכ"ל, 24 באוקטובר 2017.

צוות 9: הרחבת המודעות וההסברה

בין יתר ההמלצות, הומלץ על הקמת אתר אינטרנט לאומי שינגיש וירכז את כל המידע הקיים בנושא של אלימות במשפחה, על העשרת תכני מערכי החינוך הן במסגרת הפורמליות והן במסגרות הבלתי פורמליות, מיסוד שבוע מודעות לאומי שנתי, בניית מערכי הסברה תקשורתיים וכן על בניית מערך הסברה לעת חירום.

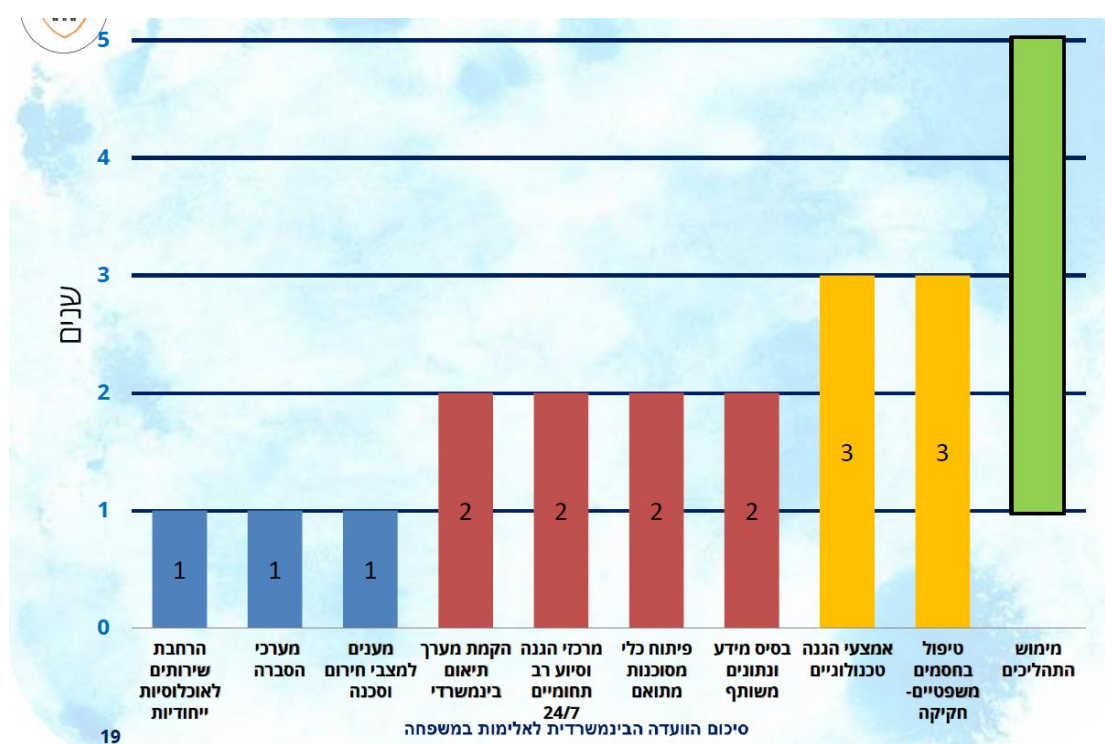
צוות 10: ניהול ידע, מדידה ומחקר

הצוות המליץ על יצירת בסיס נתונים משותף בין המשרדים, לרבות מערכת ממוחשבת לתכלול וניהול הנתונים בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. עוד הומלץ על עריכת סקר לאומי רב שנתי ועל פרסום שנתי של הנתונים, על הקמת מערך מדידה משותף לתוכניות למניעה ולטיפול באלימות ועל הקמת קרן לעידוד מחקר בתחום האלימות במשפחה.

3. סטטוס יישום התוכנית

ב-22 בנובמבר 2016, במסגרת ציון היום הבין לאומי למאבק באלימות כלפי נשים בוועדה לקידום מעמד האישה בכנסת, הציג משרד הרווחה מתווה זמנים ליישום התוכנית, כמוצג באיור 2 שלהלן. לפי המתווה, בשנה הראשונה ליישום התוכנית אמורים להיות מבוצעים הצעדים הללו: הרחבת שירותים לאוכלוסיות ייחודיות, מערכי הסברה ומענים למצבי חירום בסכנה.

איור 2: תוכנית העבודה ליישום המלצות הוועדה הבין משרדית²³

²³ הוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי, פרוטוקול מספר 120, [דיווח ועדת המנכ"לים על פעילותה ליישום המלצות תת הוועדה לטיפול בתופעת האלימות במשפחה](#), 22 בנובמבר 2016. כניסה אחרונה: 19 בנובמבר 2017.

היות שתוכנית הפעולה אושרה כאמור עקרונית בממשלה רק ביולי 2017, ככלל המשרדים השונים לא קיבלו בעבורה תקציב במסגרת בסיס התקציב הדו-שנתי לשנים 2017-2018. נכון למועד כתיבת המסמך, טרם התקבלה החלטה באשר למקורות התקציביים למימונה ובפרט באשר לתוספות לתקציב של שנת 2018, שאושר כבר במסגרת התקציב הדו שנתי. לדברי משרד הרווחה, בימים אלו מתקיים דיון מול אגף התקציבים במשרד האוצר באשר למקורות התקציביים של התוכנית. לפי משרד הרווחה, החל משנת 2019, תקציב התוכנית אמור להיות מתוקצב בבסיס התקציב של משרד הרווחה; ובאשר לשנת 2018- צפויה פנייה לוועדת הכספים לאישור תקצוב התוכנית, וזאת בתחילת שנה זו.²⁴

על פי משרד הרווחה, כל תקציב התוכנית מתוכנן להיכלל בתקציב המשרד, ומשם יופנה בכל שנה (באמצעות פנייה אל וועדת הכספים של הכנסת) חלק התקציב הרלוונטי אל המשרדים השותפים לצורך מימוש סעיפי התוכנית השונים.²⁵ בהקשר זה יש לציין כי טרם ברור האם תקציב התוכנית יהיה במסגרת תקנה תקציבית ייעודית או בתקנות התקציביות הקיימות. פתיחה של תקנה ייעודית לתוכנית זו תאפשר מעקב יעיל על אופן תקצוב התוכנית ומימושה בשנים הרלוונטיות.

היות ומסמך המפרט את תערוף ותעדוף התוכנית הועבר לידי מרכז המחקר והמידע של הכנסת רק בסמוך למועד הדיון, לא עלה בידינו לבחון אותו בצורה מעמיקה; על כן יובאו להלן כמה מעיקרי הדברים העולים ממנו באופן כללי. כמוזכר, התוכנית היא תוכנית חומש המתוכננת לביצוע בשנים 2018-2022. התוכנית כוללת הן את תקציבי הפעולה והן את עלויות כוח האדם הנדרשות למימושה.

חלק גדול מסעיפי התוכנית מתוכננים להתבצע באופן הדרגתי החל משנת 2018. אלו כוללים, בין היתר: תגבור עובדים סוציאליים לכונויות וקריאת פתע; תגבור עובדים סוציאליים במענים הקהילתיים; תגבור תחנות משטרה בחוקרי אלמ"ב דוברי שפות ובעלי כשירות תרבותית (30 חוקרים בשלוש פעימות בשנים 2018-2020); מענה לנשים בסיכון גבוה במדינות בעלות הסדר; פיתוח כלים; הכשרות לגורמי המקצוע השונים ובסיס נתונים למחקר.

לצד זאת, סעיפים אחרים של התוכנית מיועדים למימוש רק בשנים מאוחרות יותר. כך, מרכזי הגנה, הרחבה נוספת של תוכנית עו"ס משטרה, הרחבת סל אמצעי ההגנה הפיזיים למאוימים, וכן מענה לגברים פוגעים ונפגעים מתוכננים להיות מיושמים החל משנת 2019; ביצוע ההמלצות הנוגעות למענים לנערות – נערות טעונות הגנה ומקלט לנערות הרות או אימהות וכן הטיפול באסירים ובאסירים משוחררים מתוכננים לביצוע החל משנת 2020; ואילו הקמת מסגרת הגנה משולבת בריאות ורווחה לנשים מכורות ולנשים בזנות מתוכננת ליישום רק החל מ-2022, כלומר בשנה האחרונה למימוש תוכנית הפעולה.

4. התייחסות משרדי הממשלה

בהתאם להחלטות הממשלה, לתוכנית הפעולה ולמתווה שהוצג לעיל, מרכז המחקר והמידע של הכנסת פנה אל הגורמים הרלבנטיים השונים על מנת לעקוב אחר סטטוס יישום התוכנית, בין אם באמצעות מקורות פנימיים של המשרדים או באמצעות תוספות תקציביות שניתנו להם במהלך שנת הכספים. לפיכך,

²⁴ רועי בן נעים, ע. ראש מינהל שירותים חברתיים ואישיים, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, שיחת טלפון, 19 בנובמבר 2017.

²⁵ שם.

פנינו אל הגורמים הבאים: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, המשרד לביטחון הפנים, משרד העלייה והקליטה, משרד הבריאות, משרד המשפטים, משרד החינוך והרשות לקידום מעמד האישה שתחת המשרד לשוויון חברתי. להלן תובא התייחסות המשרדים.

4.1. משרד הרווחה

לצד עבודת התעדוף והתמחור שהוזכרה לעיל, בתשובת המשרד נמסר כי המשרד כבר החל בביצוע כמה מבין ההמלצות של תוכנית הפעולה שצוינו לעיל, ובהן בין היתר שדרוג המקלטים לנשים נפגעות אלימות וילדיהן. על פי תשובת המשרד למרכז המחקר והמידע של הכנסת, התעריף המשולם על ידי המשרד עבור אישה וילדיה עלה בשיעור של כ-30%, והוא עומד כעת על כ-20 אלף ש"ח בחודש.²⁶ לפי מכתב ששלח שר הרווחה לוועדה לקידום מעמד האישה בכנסת ב-12 בנובמבר 2017, המודל התעריפי החדש כולל הוספת תשומות כוח אדם בתחום הטיפולי ובתחום בריאות הנפש; הוספת תשומות טיפוליות וחינוכיות לאוכלוסיית הילדים במקלט כאוכלוסייה בעלת צרכים ייחודיים; שדרוג של מערך האחזקה במקלטים.²⁷ בהקשר זה ראוי לציין, כי מהמכתב עולה שהמשרד לא שינה את המדיניות שלו בעניין קליטת נשים המאובחנות כזקוקות לטיפול נפשי במקלטים, אלא מדובר בנשים מאובחנות כאמור הנמצאות במצב של נסיגה במחלה. כלומר- מהתשובה נראה כי אין הרחבה באוכלוסייה לה ניתנים המענים, אלא טיוב של הטיפול הניתן לאוכלוסייה הקיימת.

עוד ציין המשרד בתשובתו למרכז המחקר והמידע של הכנסת כי **בשנת 2017 התקבלה תוספת תקציב ייעודית עבור מימוש התוכנית בסך של 7.5 מלש"ח**. לפי תשובת המשרד, תקציב זה שימש לצורך שדרוג המקלטים והרחבת השירותים בהם וכן לצורך פריסה רחבה יותר של המרכזים והיחידות לטיפול באלימות במשפחה בקהילה. כך, בשנת 2017 נפתחו 11 יחידות ייעודיות לטיפול במשפחה, רובן במגזר הערבי.²⁸

4.2. המשרד לביטחון הפנים

על פי תשובת המשרד למרכז המחקר והמידע של הכנסת, השר לביטחון הפנים הנחה לתעדף את המאמצים בתחומי **אמצעי ההגנה לנשים מאוימות באלמ"ב, הרחבת תוכנית עו"ס משטרה והקמת מחלקי משפחה**. לצורך קידום פרויקטים אלו הקצה המשרד **26 מלש"ח ממקורות פנימיים**. להלן תוצג בהרחבה פעילות המשטרה בכל אחד מהתחומים שצוינו:

• מחלקי משפחה

מחלקי משפחה נועדו לייצר טיפול שלם ואחוד בכלל העבירות המבוצעות במשפחה, לרבות עבירות מין. בשלב ראשון, השר לביטחון הפנים אישר להקים, ללא תוספת תקציבית חיצונית, מחלקי משפחה ב-16 תחנות, שלהן המספר הגבוה ביותר של תיקים בנושאים רלבנטיים, לפי הפירוט הבא: **מחוז דרום**: מרחב אילת והתחנות אשדוד, אשקלון ובאר שבע; **מחוז חוף**: תחנה אזורית חיפה ותחנת זבולון; **מחוז מרכז**:

²⁶ משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, מענה בנושא יישום תוכנית הפעולה למניעה וטיפול בתופעת האלימות במשפחה, התקבל באמצעות דוא"ל, 13 בנובמבר 2017.

²⁷ תגובת המשרד לסיכום דיון הוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי בנושא: "תקציב המקלטים לנשים נפגעות אלימות וילדיהן" מיום 14 באוגוסט 2017. מכתב משר הרווחה אל מזכירת הכנסת ואל יו"ר הוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי בכנסת. התקבל מהוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי באמצעות דוא"ל, 12 בנובמבר 2017.

²⁸ רועי בן נעים, ע. ראש מינהל שירותים חברתיים ואישיים, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, דוא"ל, 19 בנובמבר 2017.

התחנות ראשון לציון, רחובות, כפר סבא, נתניה, פתח תקווה, קדמה ורמלה או לוד; **מחוז ירושלים**: מרחב מוריה; **מחוז תל אביב**: המרחבים איילון ודן. בשלב הבא יש כוונה להכשיר חוקרי משטרה בשאר התחנות, בהתאם ליכולות משטרת ישראל. תוכנית הכשרה ייעודית נמצאת בשלבי תכנון ומיועדת להיות מיושמת בשנת 2018.

לשם יישום התוכנית המלאה (לרבות גיוס והכשרת חוקרי משפחה בכלל התחנות) דרושה, על פי המשרד לביטחון הפנים, **תוספת של 35 תקנים**. בתשובת המשרד נמסר כי יש כוונה להעלות דרישה זו לדיון במסגרת דיוני התקציב לשנת 2019.

- עו"ס משטרה

עו"ס משטרה היא תוכנית משותפת למשרד הרווחה ולמדור נפגעי עבירה במשטרת ישראל, הפועלת משנת 2000. בתשובת המשרד נמסר, כי כיום פועלים בתוכנית עו"ס משטרה 20 עו"ס במימון תוכנית "עיר ללא אלימות" וכ-13 עו"ס במימון משרד הרווחה. לפי המשרד, **בשנת 2017 אושרה תוספת תקציבית של כ-1.5 מלש"ח לתוכנית זו, לטובת גיוס עובדות סוציאליות דוברות ערבית בעשר תחנות משטרה במגזר הערבי: נצרת, טייבה, העיירות, שפרעם, עירון, משגב, כרמיאל, רהט, עכו, ואום אל-פחם. עד לחודש אוקטובר אוישו התקנים בשלוש מהן בלבד: אום אל-פחם, נצרת ועיירות, וזאת עקב קושי בגיוס עובדות סוציאליות לתפקיד.**²⁹

- אמצעי הגנה טכנולוגיים לנשים מאוימות באלמ"ב

בתשובת המשרד נמסר כי המשטרה בוחנת בימים אלו שימוש באמצעים טכנולוגיים לניטור ופיקוח על מורחקים בעבירות של אלמ"ב. לפי תשובת המשרד, הנושא נמצא לפני ביצוע ניסוי מבצעי שיימשך בין שלושה חודשים לחצי שנה, ועלותו המוערכת של ניסוי זה למשך שלושה חודשים היא כ-260 אלש"ח.³⁰

לפי הערכה של המשרד לביטחון הפנים שהוצגה לוועדת השרים למאבק באלימות ב-19 ביוני 2017, אומדן המשמעויות התקציביות של יישום מלא של התוכנית עבור המשרד לביטחון הפנים בלבד (שירות בתי הסוהר ומשטרת ישראל) הוא תוספת של כ-25 מיליון ש"ח אל התקציב השוטף. תוספת זו כוללת: הוספת תקני כוח אדם במשטרה (כ-80 תקנים בסך הכול, בהם תקנים לשיא כוח אדם לעו"ס משטרה, חוקרי אלמ"ב, מוקדני אלמ"ב במוקד 118, וכן רפרנטים עובדי שב"ס עבור המערך הלאומי); הכשרות ייעודיות לאלמ"ב; מחקר. בנוסף, יידרשו על פי הערכות המשרד לביטחון הפנים כ-5 מלש"ח במסגרת של תקציב חד פעמי לצורך גיוס והצטיידות ולשם פיתוח כלי הערכת מסוכנות. יודגש כי עלות זאת אינה כוללת את הערכת העלות של אמצעי ההגנה בפיקוח אלקטרוני שנאמדה על ידי הצוות הרלוונטי בכ-5 מיליון ש"ח, אולם להערכת המשרד לביטחון הפנים תהיה גבוהה יותר באופן ניכר.³¹ בתשובת המשרד נמסר כי כעת ממתנינים להמשך פעולות משרד הרווחה באשר ליישום התוכנית, לרבות באשר לתעדוף המשימות ואיתור המקורות התקציבים הנדרשים.³²

²⁹ טענות בדבר קושי באיוש תקני עובדים סוציאליים דוברי ערבית עלה גם במסגרת סיור שקיימה הוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי ב-9 ביולי 2017 בלשכות הרווחה של הערים רמלה ולוד.

³⁰ המשרד לביטחון הפנים, מענה בנושא יישום תוכנית הפעולה לטיפול ומניעת תופעת האלימות במשפחה, התקבל באמצעות דוא"ל מלשכת השר, 13 בנובמבר 2017.

³¹ משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, תוכנית פעולה ליישום המלצות הוועדה הבין-משרדית למניעה וטיפול בתופעת האלימות במשפחה (מצגת), התקבל באמצעות דוא"ל ממזכירות הממשלה, 6 בנובמבר 2017.

³² שם.

4.3. משרד הבריאות

בתשובתו למרכז המחקר והמידע של הכנסת ציין המשרד כי טרם הוקצה תקציב ייעודי ממשרד האוצר לצורך מימוש תוכנית הפעולה. למרות זאת, כך לפי משרד הבריאות, כבר כעת ננקטות על-ידי המשרד מספר פעולות לקידום נושאים שונים שעלו כדורשים טיפול ובהן: הרחבת המענה הפסיכיאטרי במקלטים לנשים נפגעות אלימות במשפחה; פתיחת מיטות ייעודיות לנשים נפגעות תקיפה מינית במחלקות פסיכיאטריות; השתתפות במימון הכשרות לצוותי מחלקות לרפואה דחופה (מלר"ד) בנושאי זיהוי פגיעות אלימות והתעללות מינית; הגדלת המימון להפעלת מרכזים אקוטיים לנפגעות אלימות ותקיפה מינית; מתן מענה לנפגעות אלמ"ב ותקיפה מינית בקרב אוכלוסיית הנשים חסרות המעמד בישראל; פיתוח לומדות בנושאי אלימות במערכת יחסים זוגית ולומדות נוספות לאנשי מקצוע; וכן פיתוח מודלים של עבודה משותפת בין אנשי מקצוע בבריאות הנפש, ברפואה וברוחה סביב בעיות של אלמ"ב. לפי תשובת המשרד, מודל כזה עובד בירושלים ויש כוונה להרחיבה למחוזות נוספים.³³ יודגש כי חלק מן הפעולות שהוצגו כבר מיושמות בחודשים האחרונים, גם אם באופן חלקי, וחלקן האחר צפוי להתממש במהלך שנת 2018.

4.4. משרד המשפטים

מהמשרד נמסר כי לצורך קידום התיקון של **סעיף 20 לחוק זכויות החולה**, בעניין העברת מידע על ידי מטפל (בניגוד לחובת הסודיות הקבועה בחוק), התקיימו ישיבות בהשתתפות נציגים ממשרדי הבריאות, הרווחה והמשפטים. משרד המשפטים העלה מספר קשיים בקידום הנוסח שהוצע על ידי משרד הבריאות. לפי תשובת משרד המשפטים, קיימות עדיין מחלוקות בין נציגי המשרדים אולם נקבעה ישיבה נוספת בנושא שתכליתה יישוב סופי של המחלוקות המשפטיות והענייניות. עוד נמסר כי כל המשרדים מסכימים כי תכלית התיקון היא ראויה ומעוניינים להגיע להסכמות בקרוב.

באשר להוספת **אלימות כלכלית** לחוק למניעת אלימות במשפחה- לאחר הפצת התזכיר קיבלו משרד המשפטים והמשרד לשוויון חברתי הערות מהציבור, וגובש נוסח בתיאום עם משרד הרווחה, המשרד לביטחון הפנים, משרד הבריאות ובנק ישראל. נמסר עוד כי מרבית הערות הציבור והגורמים המקצועיים הוטמעו בהצעה, לרבות הרחבת תיקון החקיקה על בני משפחה שאינם בני זוג, מעורבות צדדים שלישיים ועוד. **לאחר השלמת העבודה על הצעת החוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון מס' 16) (מניעת אלימות כלכלית)**, התשע"ז-2017, **הועברה טיוטת החוק לשרת המשפטים אך לא הועלתה לוועדת שרים לענייני חקיקה בשל העדר הסכמה על התקציב הדרוש למשרד הרווחה לצורך יישומו.**

כמו כן, נמסר כי התיקון לגבי **סמכות ועדת אלמ"ב לקבל מידע מהמרשם הפלילי** על תיקים סגורים גם כאשר מדובר באסירים בעלי פרופיל אלמ"ב, יעלה בוועדת חוקה במסגרת דיוני ההכנה לקריאה שנייה ושלישית בהצעת חוק המידע הפלילי ותקנת השבים, התשע"ו-2016.³⁴

³³ משרד הבריאות, מענה בנושא יישום תוכנית הפעולה לטיפול ומניעת תופעת האלימות במשפחה, התקבל באמצעות דוא"ל מלשכת המנכ"ל, 24 באוקטובר 2017.

³⁴ משרד המשפטים, מענה בנושא יישום תוכנית הפעולה לטיפול ומניעת תופעת האלימות במשפחה, התקבל באמצעות דוא"ל ממחלקת ייעוץ וחקיקה (ציבורי- חוקתי), 14 בנובמבר 2017.

4.5. משרד החינוך

מהמשרד נמסר פירוט באשר לתוכניות השונות אותן מפעיל המשרד בהקשרים של מניעת אלמ"ב, זוגיות ומיניות בריאה. בתשובה לא הזכרה היערכות ייחודית בעקבות תוכנית הפעולה ליישום המלצות הוועדה הבין משרדית. עם זאת, מתשובת המשרד עולה כי התוכנית "חברות וזוגיות ללא אלימות" שהוזכרה לעיל בהמלצות תוכנית הפעולה, הותאמה לחינוך הממלכתי-דתי וכן תורגמה לשפה הערבית והותאמה לחברה זן.³⁵

4.6. גורמים נוספים

מהרשות לקידום מעמד האישה נמסר כי עם כניסתה של ראש הרשות החדשה, עובדי הרשות מצויים בשלב גיבוש הצוות ואיסוף זיכרון אירגוני ולא ערוכים כעת לענות לשאלות מסוג זה ברמת המקצועיות המצופה.³⁶

התייחסות **משרד העלייה והקליטה** לא נמסרה עד למועד סגירת המסמך.

³⁵ משרד החינוך, מענה בנושא יישום תוכנית הפעולה לטיפול ומניעת תופעת האלימות במשפחה, התקבל באמצעות דוא"ל מלשכת המשנה למנכ"ל, 15 בנובמבר 2017.

³⁶ המשרד לשוויון חברתי, הרשות לקידום מעמד האישה, מענה בנושא יישום תוכנית הפעולה לטיפול ומניעת תופעת האלימות במשפחה, התקבל באמצעות דוא"ל, 13 בנובמבר 2017.

